

Mar Camps, Girona, 10 de novembre del 2023

[Text de la presentació del llibre *S'obre el teló*, a la Llibreria 22 de Girona]

L'ESTIL BARDERA: UN PUNXÓ DE DOBLE TALL

Bona tarda, a tots i a totes.

El primer que em va dir en Damià sobre *S'obre el teló* va ser: “És un llibre raro, el més raro que he escrit mai”.

Em vaig prendre les seves paraules com una advertència. Com si em vingués a dir: “Estigues previnguda, no t'espantis, no et descoratgis a les primeres pàgines, encara que no hi trobis ni cap ni peus. Confia en l'autor i segueix llegint.”

Després, li vaig preguntar: “Damià, és raro en la forma, o en el contingut?” I ell em va dir: “No és la forma...és que aquest llibre és d'una absurditat alarmant”.

Ja havia llegit els seus llibres, ja coneixia l'estil, la veu, de la literatura d'en Damià. L'humor negre, la ironia, el to grotesc, un món de bèsties i de violència, els extrems de l'absurd on ens porta, sempre amb personatges guexos, esgarriats, en un sentit físic però també d'esperit. Però ara, amb aquest llibre, em va dir que tibava encara més la corda de l'absurd. I vaig pensar: “Ai de mi, què t'han encomanat de fer, com has de presentar aquest llibre, si potser no entendràs pas ben res?!”

Deixant de banda les històries, allò que ens explica i que hi tornarem més endavant, aquí també és important la forma. Estàvem acostumades als microrelats d'en Damià. A *Un circ al pati de casa*, publicat per Empúries el 2019, va fer una selecció dels més de cinc-cents que ha arribat a escriure. També, l'any passat, vam veure com Bardera s'explaiava més en el llibre de relats *Bèsties de companyia*, editat per Godall, que és una reflexió sobre el sistema educatiu actual. Un món que, com a professor de secundària de Filosofia, coneix prou bé.

Aquí, però, fa una aposta nova. Bardera ha estirat d'un fil per unir els microrelats amb el teatre. Un invent que se'n pot dir relats de teatre-ficció, com ho ha anomenat l'editorial Segona Perifèria.

Dit d'una manera planera: es tracta de contes curts però escrits com si fossin una mena d'esquetx de teatre. Amb les acotacions, amb les intervencions i diàlegs dels personatges... Però són *fakes*, que diu Bardera, perquè no es poden representar. O potser sí que es poden representar, però cal inventiva escènica. En tot cas, Bardera no els ha escrit amb aquesta intenció.

A més a més, l'autor també escriu com es comporta el públic, que també actua quan s'obre el teló. El públic i els personatges estan a l'escenari; nosaltres, els lectors, ho veiem tot des del pati de butaques.

L'estil Bardera: un punxó de doble tall

Bardera no ha abandonat el seu univers. Aquí els protagonistes són gorilles, vaques, cigonyes carronyaires, esquelets i nens, personatge de circ, psiquiatres, filòsofs i beneïts... Tampoc ha abandonat la mala llet, ni aquest enfotra-se'n de tot, ni la crueltat sense miraments, ni la mirada descarnada del món, sense pietat i sense esperança.

Té un punxó a la punta del llapis, que diu el director de Núvol, Bernat Puigtobella. I com afirma l'escriptora Mònica Batet al pròleg: aquestes obsessions, aquestes fílies, fan identificables, perfectament identificables, el corpus literari de l'autor.

El malaguanyat Vicenç Pagès Jordà va dedicar un article a la *Revista de Girona* sobre l'estil de l'escriptor: "L'anadjectivació de Bardera". Explica com Bardera va al moll de l'os i prescindeix d'adjectius, de com s'està de parafernàlies i romanços, de com d'estria el gra de la palla: "La contundència i la fredor estètiques que procura l'absència d'adjectius corren paral·leles a la fredor moral que impregna els relats."

En aquest llibre també fa servir aquesta economia polidíssima del llenguatge. Hi ha adjectius però comptats. Això encara fa més dramàtic, més punyent, el que explica. Aquest és, precisament, el doble punxó d'en Damià i el que fa inconfusible la seva obra.

Relats de molt mal gust

En un dels primers relats publicats de Bardera, “Una història d’amor”, el protagonista es lamenta que, de petit, a l’escola mai guanyava cap concurs de Sant Jordi. Havia presentat contes sobre gossos coixos que moren d’una pedrada, d’una professora amb una cama ortopèdica que s’enamora d’un alumne...Fins al punt que, un cop, el director de l’escola crida als pares i els diu que el seu fill ha escrit “un relat grotesc i de molt mal gust”. “Una història d’amor”, publicat el 2011, sembla una paròdia de la pròpia literatura de l’autor.

A S’obre el teló hi ha alguns contes de mal gust i alguns, de molt mal gust. Definitivament, desagradables. Com el maltractador que espera la seva dona per matar-la. D’altres, semblen que no tinguin ni solta ni volta. Com un diàleg entre un grup de vaques. I et preguntes: però què vol l’autor de mi, si no hi entenc ni un borrall? Fins que penses: potser, si ho fa tan complicat, ni ell mateix ho sap. Potser és només el sentit que tu li dones. Bardera ens descol·loca. Em fa l’efecte que tot plegat és perquè ell mateix necessita descol·locar-se a l’hora d’escriure, explorar camins, senzillament per no avorrir-se.

També hi ha contes tendres. Com el de dos esquelets que es prometen el seu amor en un cementiri municipal. I molts són un fart de riure. Com una escena de sexe entre un home de plàstic i una dona de silicona o el diàleg entre dos maniquis abans de la temporada de rebaixes.

M’imagino en Damià rient per sota el nas mentre els escrivia i pensant: “N’estic dient de l’alçada d’un campanar”. Alguns són una autèntica anada d’olla. Però, aviam, si això no ens ho podem permetre amb la literatura...malament rai.

Un no parar d’escriure

No m’agradaria acabar sense parlar una mica més de l’autor. Bardera és nascut a Viladamat, a l’Alt Empordà. Hi ha qui li diu empordanès, d’altres gironí...segons convingui a cada mitjà i agradi més al periodista. A mi m’agrada dir que en Damià també és una mica de Celrà, el poble natal de la seva mare i dels seus avis.

A banda dels llibres que ja hem dit, ha publicat sis llibres de contes, la novel·la *Viladelsac* i l'assaig *Cal Ratoliu* amb El Cep i la Nansa, el poemari *El penúltim vòmit* amb Viena Edicions, i a Núvol l'assaig *Mediterròniament: la catalanitat emocional* amb Eudald Espluga.

És, ras i curt, autor prolífic. Li bullen les coses per escriure. Els crítics diuen que és de lectors fidels però que és injustament poc conegut, que no ha arribat a allò que s'anomena el “gran públic”. Em venen al cap unes reflexions sobre les idees de talent i d'èxit de l'escriptor Miquel Pairelló al dietari *Octubre*: “En la societat actual, en què un llibre es valora com un producte més de consum, sovint passa el contrari: que el talent no aconsegueix tenir èxit i que l'èxit l'obté algú que no té pas una abundància de talent, sinó d'altres gràcies i qualitats.”

Esperem que aquest llibre, amb aquesta edició tan acurada de Segona Perifèria, ajudi a catapultar Bardera. Jo, realment, no puc entendre com *S'obre el teló* s'ha passat sis anys guardat en un calaix.